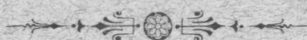

Leto XXIV.

Številka 2.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“

1908.

VSEBINA.

1. <i>L—e</i> : Novi državnozborski volilni red v praksi. (Konec)	33
2. <i>Dr. M. Dolenc</i> : Nove smeri v kazenski vedi. (Konec prih.)	39
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a</i>) O pravicah slovenskega jezika pri c. kr. nadsodišču v Gradcu na prizivnih razpravah v slovenskih pravnih sporih	47
<i>b</i>) Ugovor kompenzacije proti zahtevi preživitka ni dopusten	48
<i>c</i>) Katere stroške je pri krida-dražbah vpoštevati za stroške posebne mase po zmislu §-ov 29 <i>b</i>) in 31 konk. reda?	49
<i>d</i>) Kdaj dobe dražbeni pogoji pravno moč in kako dolgo je moči zahtevati premembo po §-u 162 izvrš. r. — Nedopustnost reviz. rekurza zoper razveljavljenje prvosodnega sklepa (§ 78 izvrš. r. in § 527 c. pr. r.	52
4. XXI. redna glavna skupščina društva »Pravnika«	53
5. Razne vesti	62

Slovenski Pravniki.

Leto XXIV.

V Ljubljani, 15. februarja 1908.

Štev. 2.

Novi državnozbornski volilni red v praksi.

(Dalje in konec.)

VI.

Paragrafa 16 in 17 pripovedujeta o volilnem komisarju: »Vsaki volilni komisiji prideli politična oblast, in sicer za deželno glavno mesto deželna vlada, za druge kraje pa pristojno c. kr. okrajno glavarstvo volilnega komisarja.«

Ker je po obstoječem volilnem redu vsaka občina volilni kraj in ker se vrše vse volitve na en dan (izvzemši Dalmacijo in Galicijo), je povsem umevno, da izgube vsi oni volilni komisarji svojo aktivno volilno pravico, kateri na dan volitve, izvršujoči posel volilnega komisarja, poslujejo v drugih občinah in kateri se ne morejo pravočasno udeležiti volitve v svoji občini.

To je malenkost spričo občne volilne pravice in glede na to, da je le malo volilnih komisarjev, ki na ta način izgube svojo volilno pravico, — tako se mi je od neke strani ugovarjalo. Iz prakse pa hočem dokazati, da to ni malenkost.

Pri zadnjih državnozbornskih volitvah je okrajno glavarstvo porabilo 20 do 30 volilnih komisarjev, ki so vsi imeli volilno pravico v mestu Ljubljani; na dan volitve so bili vsi odsotni, ker so izvrševali svojo službo in le nekaterim iz najbližnjih občin je bilo mogoče pravočasno se vrniti in izvršiti svojo volilno pravico. In tako je prišlo, da je kandidat za Ljubljano *I. H.* ostal z enim glasom pod absolutno večino in da se je potem morala vršiti ožja volitev, dočim bi tega gotovo ne bilo, ako bi se zakonito zajamčena volilna pravica ne bila volilnim komisarjem preperečila.

Ako se vpošteva občna volilna pravica, zakaj se jo krati volilnim komisarjem, ki pripadajo povsem politično zrelem slojem? Ni li to pomankljivost zakona?

VII.

Volilna komisija obstoja iz 7 oziroma 5 članov (ne vštévši volilnega komisarja), od katerih voli občina 3, oziroma 2 člana (ako je pod 1000 prebivalcev).

Ne bom vpošteval konsekvence, ako občina noče voliti svojih zastopnikov v volilno komisijo, ali ako izvoljeni člani sploh nočejo vstopiti v volilno komisijo. V takih slučajih prevzame volilni komisar vse posle volilne komisije (§ 24., odst. 2.). Vobče pa se je prakticiralo tako, da si je volilni komisar privzel dva zaupna moža, ki sta pri volilnem uradovanju sodelovala. V zakonu pa take določbe ni in si je sploh volilni komisar lahko pritegnil zaupnika, oba eni stranki pripadajoča, ter je imel »plein pouvoir«.

Mimogrede naj omenim še določbo §-a 17, odstavek 3, ki veleva, da mora vsaki volilni komisiji volilni komisar še pritegniti zapisnikarja, ki piše zapisnik o poslovanju pri volitvi in ki vpisuje vse dogodke med volitvijo, osobito sklepe volilne komisije.

Občina *I.* ima 24 volilcev, razun župana same analfabete. Kje naj si volilni komisar poišče zapisnikarja in čemu tudi?

VIII.

§ 20 veleva: »Sklepi volilne komisije so veljavni z relativno večino glasov, ne glede na število glasovalcev.« — § 21 veleva: »Volilni komisiji pa pristojna odločitev o pravici za oddajo glasovnice ali o pravilnosti oddanih glasov le takrat: *a)* ako je dvom o identiteti volilca; *b)* ako nastane dvom o veljavnosti ali neveljavnosti posameznih oddanih glasov; *c)* ako se ugovarja volilni pravici osebe, ki je vpisana v volilni imenik. — Ugovore pod črko *a* in *b* smejo vložiti ne samo volilni komisar in člani volilne komisije, ampak tudi volilci sami, dokler ni dotična oseba oddala svojega glasov; ugovore pod črko *c* pa samo takrat, ako se trdi, da je dotična oseba od dneva pravnoveljavnosti volilnega imenika izgubila volilno pravico v zmislu §-a 4 volilnega reda.«

To so pač tri »pentlje«, iz katerih se vsaka volilna komisija lahko izmuzne, ako hoče strankarsko postopati! In katera

volilna komisija, obstoječa iz raznih strank, je popolnoma objektivna? Slučaji iz prakse!

1.) 16 let stari fantè pride pred volilno komisijo, predloži legitimacijo ter hoče oddati glasovnico. Volilni komisar ugovarja. Dognalo se je, da je njegov oče enakega imena in priimka kratko pred pretekom reklamacijske dobe umrl, ter da se ni niti njegovega očeta, niti mladoletnega sina pravočasno reklamiralo iz volilnega imenika. Člani volilne komisije so soglasno, vkljub energičnemu ugovoru volilnega komisarja pritrdili volilni pravici dotičnega fanta, ker se nobena točka *a*, *b*, *c*, zgoraj navedenega besedila ne da uporabljati in ker je bila prilika dana, da bi se bilo imenovanega med reklamacijsko dobo izločilo iz volilnega imenika.

Ni li »nonsens«, da se je 16 letni fant posluževal splošne volilne pravice, ko je vendar glavna določba splošne in enake volilne pravice — izpolnjeno 24. leto? In vendar se ni dalo proti sklepu volilne komisije, ki je formalno pravilen, ničesar ukreniti!

2.) Popolnoma pravilno izpolnjena glasovnica (še celo kaligrafično lepo) seje glasila: »Dr. I. Ž., državni poslanec v Ljubljani.« — To glasovnico, ki je bila gledé identitete kandidata povsem jasna, je volilna komisija zavrgla, češ, da je državni zbor razpuščen in da danes (na dan volitve) še ni nobenega državnega poslanca.

3.) Neka glasovnica se je glasila: »Jaz Anton C. volim za državnega poslanca gospoda I. D., posestnika v Postojni.« — To povsem jasno glasovnico so hoteli nekateri člani volilne komisije razveljaviti, sklicujoč se na § 30, odst. 3 volilnega reda, češ, da je smatrati prvo ime za ime predlaganega poslanca. In kmalu bi bil dobil Anton C. en glas za državnega poslanca, kar se mu seveda niti sanjalo ni.

Taki in enaki sklepi so se izvršili pred očmi in kljubu protestu volilnega komisarja.

Iz tega se pa jasno vidi, da nima volilni komisar nikake odločilne oblasti, a to je brez dvombe pomanjkljivost zakona.

IX.

§ 23, odst. 3 ima jako važno določbo, da smejo stranke, ki se poganjajo za kandidata, zahtevati 2 do 5 zaupnikov, v večjih

mestih celo do 20, ki prisostvujejo vsemu volilnemu dejanju do razglasitve volitve.

To zakonito določbo so izkoristile vse stranke v prav obilni meri. A jaz ne smatram, da bi ta določba imela kak poseben pomen, kajti volilni komisar je na podlagi instrukcij itak dolžan, da imenuje v volilno komisijo člane izmed vseh strank, ki so postavile kandidate; kaka prevara ali zloraba uradne oblasti je skoraj izključena, vsaj v slovenskih deželah se ni pozvedel nikak slučaj. Pač pa je ta določba dovedla tudi »ad absurdum«, kar naj bo v nastopnem povedano.

Stranka X je imenovala štiri zaupnike, ki so ves čas volilnega dejanja prisostvovali volitvi v B in tudi glasovnice oddali. A pri štetju glasov se je izkazalo, da kandidat stranke X ni dobil niti enega glasu, torej niti od lastnih zaupnikov! Da je bilo presenečenje in blamaža za stranko X velika, je umevno, a kaj se hoče: »Vrag je čez noč ljulko zasejal« in pravica stranke do svojih zaupnikov je postala absurdna!

X.

§ 32 govori o glavni volilni komisiji. Ta glavna volilna komisija sestaja iz 7 članov; 3 izbere občinski zastop občine, kjer ima svoj sedež ta volilna komisija, 3 pa volilni komisar izmed volilcev tega volilnega kraja, 7. člana se pa voli, kakor pri drugih volilnih komisijah. Predsednika se voli z relativno večino. Pri določanju izida posameznih volitev nima razen komisije ter volilnega komisarja nihče dostopa na volišče. Predsednik glavne volilne komisije razglasi izid volitve, ko se volilni prostor zopet odpre.

»Glavni komisiji ni dovoljeno preskušati postopanja posameznih volilnih komisij, temveč le sestaviti posledke posameznih volitev in o tem sestaviti zapisnik.«

Vsa določba o glavni volilni komisiji se meni vidi povsem nepotrebna, kajti ta komisija ne more na faktičnih končnih rezultatih ničesar premeniti in njeno postopanje ni nič drugega, kakor samo skupno štetje glasov, oddanih v posameznih občinah, kar je pa na podlagi brzojavnih, pismenih in ustmenih po-

ročil volilnih komisarjev že itak skoro do pičice znano. Radi tega se pa tudi zastopniki strank, ki so člani te komisije, tega mehničnega posla — navadnega seštetja glasov — niti udeležiti nočejo; umevno, kajti pristaši propadle stranke ne marajo priti, da bi se jim še enkrat oficijalno objavil poraz; pristaši prodrle stranke pa tudi ne, ker jim je izid itak že znan in ker dobro vedo, da glavna volilna komisija ne more ničesar več premeniti na izidu volitev.

Čemu torej ta nepotreben aparat? To mehanično delo izvršuje volilni komisar, pritegnivši še dva zaupnika, kar pa ni v zakonu predpisano.

Pri tem glasovanju pa se je ponovno pokazalo, da so bili volilni akti formalno nepopolni, da so posamezne volilne komisije glasovnice »ad libitum« razveljavile, oziroma v enakih slučajih za veljavne proglasile, a glavni volilni komisiji ni dovoljeno, preskušati postopanje posameznih volilnih komisij.

Tako n. pr. je neka volilna komisija glasovnico, glasečo se na ime »Njega Veličanstvo« spoznala za veljavno z utemeljitvijo, da je Njega Veličanstvo eden največjih davkoplačevalcev in ima radi tega brez dvombe pasivno volilno pravico; druga volilna komisija pa je enako glasovnico smatrala za neveljavno z utemeljitvijo, da vladar kot faktor zakonodavstva ne more biti tudi obnem poslanec.

Sporno to vprašanje sploh ni, a vendar ne bi škodovalo, da bi prav v takih slučajih smela glavna komisija odločevati v svrhu kongruence volilnih aktov.

XI.

Po zmislu §-a 1 tvorijo volilci vsakega volilnega okraja eno volilno skupino. Na Moravskem se pa voli na podlagi takozvanega narodnostnega katastra, to se pravi: volilci češke narodnosti se vpišejo v svoj in volilci nemške narodnosti zopet v svoj volilni imenik ter je na podlagi deželnega zakonodavstva vsakemu na prosto voljo dano, da sme zahtevati vpis v eden ali drugi narodnostni kataster. Na podlagi §-a 4 sme pa deželno zakonodavstvo odrediti, da je vsak volilec obvezan svoj glas oddati. Deželni zbor moravski je tudi sklenil tak zakon.

Posledica teh določb je bila nastopna:

Volilec *A* se je vpisal v češki kataster, a pozneje vsled tujega vpliva tudi v nemški kataster, ni se pa dal obenem izbrisati iz češkega katastra. Reklamacija iz enega ali drugega katastra se pa tudi ni vložila, torej je postala njegova volilna pravica v obeh imenikih pravnomočna. Ako torej volilec *A* z ozirom na volilno dolžnost na Moravskem voli v češkem oddelku in ne tudi v nemškem, bode kaznovan od nemškega, nasprotno pa od češkega glavarja; ako se sploh volitve ne udeleži, bo kaznovan od obeh okrajnih glavarjev, ako pa voli na oba kraja, bo sodno kaznovan, kajti po §-u 5 ima vsak volilec samo en glas.

Tak slučaj se v slovenskih deželah sicer ne more pripetiti, a je vendar dokaz pomankljivosti zakona.

Iz navedenih slučajev iz prakse sem hotel dokazati, da je novi državnozborski volilni red v marsičem res pomankljiv in tudi nejasen. Gotovo bi se dalo še obilo slučajev osobito iz Galicije navesti, ki bi še bolj pokazali, da je zakon mehek, kakor vosek in da ga je moči v prilog ene ali druge stranke tolmačiti in izvrševati tako, kakor je pač dotičnim, pod zaščito stoječim strankam prikladno, kajti popolna, vsestranska objektivnost in nezmotljivost je pač nemožna!

Znabiti pride tudi kranjski deželni zbor v doglednem času do reformacije deželnega volilnega reda na podlagi splošne in enake volilne pravice. Naj bi takrat poklicani faktorji uvaževali vse okolščine in tudi morebitne slučaje, da ne postane novi deželnozborski volilni red nestvor, ki si ga bode lahko vsaka stranka po svoje prikrojila in morebiti tudi zlorabljala.

L—e.

Nove smeri v kazenski vedi.

(Izvirno poročilo o mednarodnem tečaju sodne psihologije in psihiatrije v Giessenu.)

Začetkom lanskega leta je naredbenik justičnega ministrstva naznanil, da nameravajo profesorji giessenskega vseučilišča dr. Sommer, dr. Dannemann (oba medicenca) in dr. Mittermeier (pravnik) v družbi z znanim izdajateljem revije: »Monatschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform«, prof. dr. med. Aschaffenburgom v Kolinu stopiti pred mednarodno poslušalstvo pravnikov, medicincev, policijskih in kaznilničnih uradnikov ter jim predočiti v kratki dobi 6 dni (15. do 20. aprila) najvažnejše pojave iz sodne psihologije in psihiatrije. Naznanjene so bile tudi demonstracije praktičnih slučajev, obiski psihiatrične klinike, blaznice in kaznilnic. Le-to naznanilo je praktične pravnike, osobito nas inozemce, pač najbolj mikalo. V nedeljo 14. aprila sem došel v Giessen. Že sprejemni večer tega dne je združil v veliki dvorani hotela »Veliki vojvoda hessenski« obilo udeležencev iz raznih dežela osrednje Evrope. Pristrčno pozdravljeni od mestnega županstva, zastopnikov vseučilišča in predavateljev strnili smo se v krog poslušalcev, goječih najboljše upe, da se naučimo kar največ od naših učiteljev, pa tudi od naših baš spoznanih tovarišev, delujočih praktično na tem ali onem polju.

Mesto Giessen je glavno mesto provincije Hessen-Cassel; ni veliko mesto, toda ima zelo razvito industrijo in znamenito vseučilišče — svoj čas je deloval tu Liebig — vseučilišče, ki je baš v poletju 1907 praznovalo 300 letnico svojega obstoja. Na tej univerzi deluje sedaj dr. med. et phil. Robert Sommer, predstojnik psihiatrične klinike, duševni vodja mednarodnega tečaja. On je ustanovil l. 1904 združbo za sodno psihologijo in psihiatrijo, ki naj proučuje in razpravlja dušeslovna vprašanja iz pravnega življenja. Dvesto juristov in medicincev velikohessenskih se zbira v ta namen po večkrat na leto k predavanjem, dela skupne obiske po blaznicah, kaznilnicah, itd. Krasni uspehi te združbe so napolnili Sommerja, da je sklical v družbi že navedenih tovarišev mednarodni tečaj, kojega se je udeležilo 70 zdravnikov, 45 praktičnih pravnikov, drugače pa uradnikov kaz-

nilnic, poboljševalnic itd., vsega skupaj 130 mož, ki jim ni bilo žal, da so prišli v Giessen vnovič sest na šolsko klop!

* * *

Vodilno načelo moderne šole sodnih psihologov in psihiatrov je označil profesor Sommer v otvoritvenem predavanju nekako takole: »Mi hočemo celokupno človeško osebnost z metodičnim podrobnim delom analizirati, mi hočemo naravo hudodelcev spoznati brez kakih dogmatičnih predsodkov, edino le na podlagi psiholoških in psihiatričnih izkustev.«

Gradivo so si razdelili predavatelji tako: Vsak dan od 9. do 10. ure je razpravljaj prof. Dannemann v označenem zmislu pred vsem z medicinskega stališča; od 10. do 11. ure prof. Sommer z antropološkega, od 11. do 12. ure prof. Aschaffenburg s sociološkega in slednjič prof. Mittermeier od 12. do 1. ure s pravnomodroslovnega stališča, seveda, ne da bi bilo posameznemu predavatelju zabranjeno, seči tudi preko označene meje. Popoldne smo se zbirali ob 4. uri k demonstracijam in obiskom klinike. V sredo popoldne je bil obisk nove, povsem moderne, še ne dozidane blaznice v bližini Giessna, v soboto pa obisk kaznilnice v Butzbachu in jetnišnice v Marienschlossu. Oba zavoda sta nova in nudita v svojih uredbah mnogokaj posnemanja vrednega.

Nemogoče bi bilo v okviru kratkega poročila vse probleme in ideje dovoljno orisati, katere so vsi štirje predavatelji razmotrivali. Bodi dovoljeno navesti vsaj glavne poteze predavanj, da se vidi, kako mnogostranske so težnje moderne kriminalne psihologije in psihiatrije in po katerih potih se uresničujejo.

A) Dannemann:

Prvo predavanje se je nanašalo na prirojeno slaboumnost in njen vpliv na kriminaliteto. Boj zoper imbeciliteto (prirojeno slaboumnost) se mora vsestransko biti; pravniki, zdravniki in socijologi, vsi se morajo v tem boju združiti. Imbeciliteta ima svoje kali mnogokrat že v fetalnem življenju, mnogokrat se razvije šele pozneje. Diagnoza je spričo raznih stopenj slaboumnosti — od lahke imbecilitete — do polne idiotije — silno težavna in brez podrobne analize celokupne oseb-

nosti preiskovanca nemožna. Imbecilniki tvorijo velik kontingent zločincev; njih zdražljivost in netoleranca zoper alkohol je temu ponajveč vzrok. Da bi se korenito preprečilo razširjanje imbecilitete, trebalo bi že pri sklepanju zakonov gledati na zdravo ascendenca zakoncev, pozneje na varstvo ženâ ob nosečnosti in na varstvo otrok, osobito glede higijene. Imbecilniki spadajo v posebna zdravišča, da se odtegnejo škodljivemu vplivu alkohola. Ako pa se imbecilnik pregreši zoper kazenski zakonik, tedaj naj se ne vprašuje dosti, ali je storil zločin v razsodnosti, ali ne, marveč ali ga je moči spraviti, če se mu odtegne prostost, na pot poštenja?

Drugo predavanje: Priđobljena slaboumnost in kriminaliteta. Primarna slaboumnost, ki nastaja v dobi nastopajoče pubertete; »dementia paralytica«, ponajveč luetičnega izvora in slednjič »dementia senilis«, koje vzroki tiče osobito v silnih anatomskih spremembah centralnega organizma, — to so tipi pridobljene slaboumnosti. Pri vseh teh duševnih pojavih treba silne opreznosti v diagnozi, na vsak način poprejšnjih dolgotrajnih opazovanj. Ni prav, kar počenjajo nekateri psihiatri, ki pri vsakem starcu-pohotnežu kratkomalo najdejo senilno demencijo. Ne dejstvo obsebi, da je dotičnik gotovo vrsto let prekoračil, ampak edino le natančno proučenje osebnosti storilca dovoljuje tako diagnozo. Natančno pa morejo to proučiti le psihiatrični strokovnjaki, in sicer le na podlagi opazovanja v blaznici. Vsak preiskovalni sodnik pa mora vedjeti vsaj toliko o glavnih znakih takih dušnih boleznij, da se more odločiti, kdaj naj izroči obdolženca psihiatru v opazovanje. Če gre v tem predaleč, nič ne dá. Bolje prevečkrat, kakor premalokrat.

Tretje in četrto predavanje: Transitorna in periodična motenja duha in njihov forenzični pomen. Melanholija, manija, katatonija na eni, paranoia na drugi strani zahtevajo v svrhu spoznanja, da se ugotovi natančna anemnoza; to je naloga sodišča. Sicer je tudi tu svetovati natančno opazovanje storilca, analizo njegove osebnosti; čim preje, tem bolje. Opreznost pri interniranju takih bolnikov pa ni nikjer tako na mestu, kakor tu. S paranoiiki treba odkrito, brez ovinkov govoriti, tudi glede motivov njih konflikta s ka-

zenskim zakonikom. Ne sme se zabiti, da utegne paranoik disimulirati svoj stan, ko zanika pravi, iz dušne bolezni izvirajoči motiv svojega dejanja zgolj iz strahu pred interniranjem.

Peto predavanje o simulaciji dušnih bolezni. Moderni kriminalni psihiatri so prepričani, da je simulacija blaznosti pri popolnem zdravju duha zelo zelo redka, pač pa se češče pojavlja na patologični podstavi. Diagnozirati simulacijo je moči le, če se obsežno pozna prejšnje življenje in opazuje preiskovanca vsaj 6 tednov v zavodu. Bodi varanje še tako jasno, to dejstvo samo ob sebi nikakor še ne opravičuje takojšnje sodbe, da je preiskovanec na umu zdrav. Čim neotesanejša in nerodnejša je varanje, tim večji je sum, da tiči vzrok simuliranja v patologični naravi, sosebnostno imbeciliteti simulanta.

Šesto predavanje: Psihologija v policijstvu. Nujno je treba ustanoviti za redarje posebne redarske šole. Tam bi se moralo predavati, kar treba redarjem vedeti iz kriminalne psihologije in psihiatrije: kako se pravilno, brez sugestivnih vprašanj zaslišuje; kaj velja vedeti o afektih, o pijanosti; kako se napravi pravilen, točen popis; kako se pomaga v prvi sili pri nesrečah ali hudodelstvih, — kako je ravnati z epileptiki, s histeriki, z denuncijanti, itd. Predavatelj je imel pred 3 leti tako šolo v Darmstadtu; uspehi so bili prav zadovoljivi. Zanimiv je predavateljev predlog, da naj se izbirajo kuratorji blaznikov izmed redarjev, ki so v psihiatrični stroki kolikor toliko poučeni.

Prof. Dannemann je vodil tudi demonstracije v svrhu spoznavanja umobolnikov. Projekcijske slike, živ materijal na kliniki, vse to je pač osobito nam pravnikom nudilo dovolj prilike, praktično spoznavati vsaj tipične dušne bolezni. Brez šale: pri zadnjih demonstracijah smo imeli pravniki nalogo na predstavljenih bolnikih staviti diagnoze, kajpada le pri tipičnih, jasno izraženih boleznih duha! — Pa tudi zdravniki so se z Dannemannovimi jasnimi pa temeljitimi izvajanji, slonečimi na najmodernejšem naziranju, s pridom okoristili.

B) Sommer.

V prvem predavanju razvijal je predavatelj problem, kako se izraža psihično stanje. Kartezij je iskal dušo in

jo našel v gotovo določeni partiji možganov kakor sensorium commune. Poznejši raziskovalci so stavili posamezne dušne funkcije v zvezo z določenimi deli možganov. Iz te ideje se je bil razvil uk Galla in Lavatra, ki sta duševne sile lokalizirala, pa slednjič tudi nauk Lombrosov, ki trdi, da imajo mnogi hudodelci, katere kaznuje kazenski zakon, kakor da bi imeli prosto voljo, morfološka anatomično izpričljiva znamenja, da so rojeni za hudodelca. Sommer zahteva pred vsem raziskovanja o tem, kaka je reakcija na dražila (Reizreaktion) v normalni psihologiji, potem še le smemo preiti v psihopatologijo in kriminalno psihologijo. Zahtevajmo predvsem analizo metodično normalnega značaja, da ustanovimo psihologijo značajev, — to pa bode delo naslednjih desetletij!

Drugo in tretje predavanje se je nanašalo na razmerje psihičnih in morfoloških abnormitet na polju prirojene slaboumnosti in drugih psihoz. Prirojena slaboumnost je navadno že morfološko izražena (stygmata!) toda mogoča pa je nedvojbeno tudi brez morfoloških znakov. Vendar treba poudarjati, da čeprav se sme po navadi sklepati, da so morfološki znaki posledica prebolelih možganskih bolezni, vendar ni dopusten sklep, da je vsakdo, ki ima kak degeneracijski znak, v resnici več ali manj duševno bolan. Lombrosov nauk o relaciji med zločinskimi lastnostmi in morfološko hudodelcev v splošnem odklanja, vendar pristaje na to, da so tudi rojeni hudodelci. Toda oprostitev takih »rojenih« hudodelcev, ki kar periodično greše v najhujši meri zoper kazenski zakon, bi bile zoper vsak socialen čut. Pa ti ljudje ne spadajo ne v ječo, ne v blaznico, ampak v posebne zavode za internacijo, za katere bi morale moderne države poskrbeti s posebnimi zakoni. Nauk o rojenem hudodelcu podpira dejstvo, da se marsikatera strogo izražena svojstva, kakor gizdavost, skopost, nesamostalnost, raztresenost, trdosrčnost, itd., prav kakor telesne hibe slabovidnosti itd. podedujejo od roda do roda, da morebiti tuptam kako koleno preskočijo, pa se zopet pri nastopnem potomcu pojavijo. Tudi ta pojav »podedljivosti rodbinskih svojstev« je treba študirati, rod za rod, ker se iz njih da marsikdaj razlagati dejanje posameznika. Eden izmed temeljev kriminalne psihologije mora biti proučevanje rodbine. (Familienforschung).

Četrtemu in petemu predavanju je bil predmet, kako se pojavlja psihologično razpoloženje v kretanju. Vsakojako dejanje je izraz gotovega razpoloženja. Povod temu je treba natančno analizirati (nauk o motivih). Pri analizi motivov, ki utegne notranje dušno stanje mnogokrat docela pojasniti, se pa ne sme prezreti nevarnosti, da se lahko zamenjajo opazovančevi motivi z onimi, ki imajo svoj izvor v nas samih, našem mišljenju. V tem oziru je pa spoznavanje psihologiškega razpoloženja objektivno lažje, kjer je že v telesnem kretanju jasno izraženo (notorični moment). Tako osobito pri epilepsiji.

Sommer je napravil aparat, s kojim more analizirati fenomen gibanja roke na vse strani do najminimalnejših stresljajev prstov. Razprostrto roko vtakne v zanki podoben rokav, prsti pridejo na ploščico, zanjka in ploščica so v zvezi z vzvodnimi pripravami, ki pišejo vsakteri stresljaj v obliki kurv na odvijajoč se trak. S pomočjo tega aparata je dosegel Sommer krasne uspehe. Epileptične dušne bolezni imajo glede telesnega gibanja popolnem določno očitno značaj; gori označeni aparat opiše take kurve stresljajev roke, ki ga noben simulant ne more hote povzročiti. Ako te karakteristične kurve prihajajo perijodično, je to znak epilepsije, bodisi notorične, bodisi zakrinkane. Dalje je sestavil Sommer enak aparat, v kojega vtakne preiskovančevo koleno. Ako se izbavi t. zv. kolenski pojav (Kniephänomen) pri normalnem človeku s tem, da se ga ostro udari z robom stegnjene roke navpik tik kolenske ploščice (Kniescheibe), zaniha koleno najprej silno, toda ne odnihuje polagoma vedno manj, marveč avtomatično se koleno umiri preje, nego bi se umiril prosto viseč predmet. Vzrok temu je avtomatična regulacija normalnega živčevja in mišičevja. Pri epileptikih tega avtomatizma ni; pri njih odnihuje koleno naprej, kakor prosto viseč predmet. Ti aparati so velikanske važnosti, njih izboljšanje in uporaba na druge dušne bolezni (n. pr. histerijo) je ena prvih nalog moderne psihologije in psihiatrije. S temi aparati se je dognal vednostno eksaktno vpliv alkoholske intoksikacije na človeško naravo. Znani pojav posledic vinjenosti, čeprav do dobra prespane, se je tu spravil v matematično natančno formulo. Dognalo se je na ta način, kako dolgo vpliva gotova veličina zaužite opojne pijače

na človeški normalni organizem (preko 24 ur!) pa tudi na razne bolne organizme. Tudi v svrhu odkritja simulantov služijo izborni aparati ženjalnega Sommerja. Nekoč je hudodelec trdovratno simuliral gluhtonemost. Vsa sredstva in prigovarjanja, da bi nehaj simulirati, so odrekla; slednjič so specialisti za ušesne bolezni izjavili, da mož sploh ne simulira, ampak da je mož res gluhtonem. Prišel pa je ta mož na kliniko in Sommer napravi ž njim poskus na aparatu za opazovanje rokotresenja. Med tem ko je imel mož roko v aparatu zanki in se je Sommer ž njim bavil, sprožil se je nalašč električni zvonec za moževim oglavjem. Nenadni zvok je simulanta sicer prostemu očesu nevidno vendar toliko razburil, da je aparat registriral prav jasen stresljaj roke. To je bil nepobiten dokaz, da je mož zvonec slišal, Sommer mu je na to cel aparat razložil, mu pokazal sliko njegovega rokotresa in — mož se je vdal, da ni gluhtonem, da je simuliral.

Izmed najzanimivejših pa je bilo šesto predavanje Sommerjevo, o psihologiji izpovedbe in diagnostiki po dejanskem stanju (Tatbestandsdiagnostik.) Najnovejša psihološka šola raziskuje, kako reagira um na gotove dražilne besede (Reizworte), ako mu je gotovo dejstvo znano, in kako, kadar to ni slučajno. Zaslišancu se zakliče poljubno izbrana beseda, on pa naj hitro odgovori z besedo, katero koli hoče. Obe besedi se zapišeta. Sommer je uvedel popolnoma eksaktne vednostne poskuse, pri kojih se meri celo čas premišljevanja do izreka odgovora; sestavil je aparat, ki prikaže dražilno besedo na papirju, v trenutku pa, ko zaslišanec odgovor pove, izgine vsled zvoka prva dražilna beseda, aparat pa registrira čas med njenim prikazom in izginom. Stik, ki je najti med pomenom dražilne in odgovorjene besede, je plod asocijacije, vršeče se ponajveč neodvisno, da, celo proti volji zaslišanca. — Wertheimer in Klein, praška učenca prof. Grossa, sta napravila svoj čas ta-le poskus: Dva izmed več tovarišev sta bila povedena v značilno opremljeno sobo. Tretji tovariš je imel nalogo, da naj izbere na podlagi asocijacijskih poskusov z vsemi tovariši onega, ki je bil v tisti sobi ostalim tovarišem nepoznan. Določilo se je veliko število (na stotine) takih besed, in vse poskusne osebe so zapored odgovarjale na tiste, kakor jim je prišlo na um. V resnici je eksperimentator na podlagi reakcijskih besed spoznal

čisto določno dva tovariša, ki sta dotično sobo poznala, da-si je bilo domenjeno, da bo le eden v sobo poveden. Ta eksperiment se imenuje poskus diagnostike po dejanskem stanu. Entuzijasti so ugibali, da bo po teh uspehih vso psihologijo izpovedbe staviti na novo podlago. Bodisi tudi uspeh označenih poskusov za sodne svrhe minimalnega pomena, toliko je gotovo, da se je moderni psihologiji v prvi vrsti pečati s psihologijo izpovedbe, da vsaj ustanovi natančno sistematiko vseh napak, ki nastajajo pri operaciji raznih vtiskov. Brez take sistematike je eksaktna kritika izpovedbe nemožna.

Predaleč bi zašel, ako bi hotel predmet šestega predavanja prof. Sommerja natančneje orisati. Bodi le še omenjeno, da so se tudi njegove demonstracije nanašale na to predavanje. Poleg razkazovanja svojega, z raznimi aparati bogato opremljenega psihofizikalnega inštituta naj omenim osobito še poskuse v svrhu demonstracije, kako nezanesljivo je človeško opazovanje. V popolnoma temni sobi projiciral je na steno z mogočnim projekcijskim aparatom zapored 3 slike; prvo sliko eno, drugo dve, tretjo pet sekund. Vsak izmed poslušalcev je imel nalogo, dobro paziti in potem, ko je slika izginila, pri polni svetlobi najprej opisati poljubno vtiske v eksponirani sliki, potem pa še odgovoriti na 6 posebej stavljenih vprašanj. Samokritika je pač dokazala vsakomur, kako se more oko varati, ko se je kasneje vse zapreke kontroliralo na podlagi ponovno projiciranih slik. Vrednost pričevanja kakor dokazila je seveda brez dvojbe manjša vsled najnovjših poizkusov. Toda Sommer svari pred skepticizmom: premaga se ga s sistematičnim preiskovanjem pravih vzrokov napačnega opazovanja in pogojev izpovedbe, tičočih v osebnosti.

(Konec prih.)

Dr. M. Dolenc.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) O pravicah slovenskega jezika pri c. kr. nadsodišču v Gradcu na prizivnih razpravah v slovenskih pravnih sporih.

V pravdi Matije G. po drju. Fr. Novaku v Ljubljani proti okr. cestnemu odboru v Škofji Loki po drju. Tavčarju v Ljubljani radi 3535 K se je proti sodbi deželnega sodišča v Ljubljani (Cg I 106/7) dne 8. oktobra 1907 vršila prizivna razprava pri c. kr. viš. deželnem sodišču v Gradcu. Obe stranki sta predlagali, da naj c. kr. nadsodišče rabi kakor prizivno sodišče pri prizivni razpravi edinole slovenski jezik ter sodbo razglasi in izda v slovenskem jeziku. C. kr. nadsodišče je ta predlog zavrnilo in izdalo o tem tudi pismen sklep. (Bc II 84/7-4) z razlogi. (Gl. »Slov. Pravnik« 1907 na strani 329.)

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 28. januarja 1908, opr. št. R VI 10/8-1 revizijskemu rekurzu tožnikovega zastopnika ni ugodilo.

Razlogi.

Višje deželno sodišče ugotavlja v svojem sklepu, in v rekurzu se to tudi ne prereka, da se je po dosedanjem običaju stvar oklicavalo v nemškem jeziku, da se je poročilo referenta opravljalo v nemškem jeziku in da se je odločbo razglašalo in izdajalo le v nemškem jeziku, torej vse tako, kakor se je zgodilo v le-tem slučaju. Da bi pa to postopanje bilo proti zakonom in naredbam, ki so se izdale o rabi slovenskega jezika, ni moči po pravici trditi.

§ 13 obč. sod. r. od 1. maja 1881, § 14 sod. r. za zapadno Galicijo in § 4 c. pat. od 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak. urejajo sploh le jezik, katerega je rabiti strankam pred sodiščem.

Pritožba ne trdi, da bi se bilo strankam kratilo rabo slovenskega jezika v njih govorih in izjavah; tudi so dotični deli razpravnega zapisnika protokolirani v slovenskem jeziku. S tem je ustrezno določbam preje navedenih §-ov in tudi ministrskemu ukazu od 8. aprila 1883, št. 4224, po katerem je višje deželno

sodišče dolžno sprejemati vloge v slovenskem jeziku, torej tudi, ob uporabi tega ukaza na ustno postopanje, pripustiti rabo slovenskega jezika pri razpravah.

Prav tako je razvidno iz aktov, da se je tudi nadalje ravnalo po navedenem ministrskem ukazu, namreč, da se mora intimacija odločbe na stranke izvršiti po sodišču prve instance v slovenskem jeziku.

O tem pa, kako je stvar oklicati, v katerem jeziku je opraviti referat in razglasiti sodbo, katero je itak v vsakem slučaju izdati pismeno, o tem ni nikakih naredeb.

Takšna navodila, ki bi premenila dosedanje rabo jezika, pa more izdati le justična uprava.

Instanca pravnih lekov pa more odločiti le o tem, ali je postopanje protivno veljavnim predpisom. Ker v tem slučaju ni protivno, ni bilo moči ugoditi revizijskemu rekurzu.

b) Ugovor kompenzacije proti zahtevi preživitka ni dopusten.

Prvo sodišče je toženca *B* obsodilo, da mora tožniku *A* plačati 122 K s prip. preživitka za dobo od 1. novembra 1906 do 1. novembra 1907, a kompenzacije stroškov v znesku 107.02 K, katere ima toženec terjati od tožnika iz prejšnje pravde, ni dopustilo.

Razlogi.

Vtožena terjatev je terjatev iz preživitka. Preživitek pa je, dokler ne preseza 600 K, po §-u 330, odst. 2 izvrš. r. iz izvršbe izločen. Iz §-a 330 izvrš. r. je jasno razvidno, da je pustiti 600 K prostih, kakor eksistenčni minimum za preživež dolžnika; ker je v tem slučaju dognano, da preživitek ne dosega tega zneska, ni pripustiti kompenzacije proti tej terjatvi, ker bi se s tem izognilo nedopustnosti izvršbe na preživitke in bi se preživitki na ta način preživitkarjem odtezali.

Prizivu toženčevemu okrožno sodišče ni ugodilo.

Razlogi.

Prizivno sodišče je mnenja, da je pravno pravilno, ko prvi sodnik kompenzacije proti tožbenemu zahtevku ni pripustil. Ni

sicer dvomiti, da so tu vsi pogoji, katere § 1438 o. d. z. za kompenzacijo zahteva; tudi kompenzacija ni povsem to, kar je izvršba; toda nasledki obeh so eni in isti. Tu in tam je upniku na tem, da bi iz premoženja dolžnika dobil pokritje svoje terjatve.

Če bi se izvršila kompenzacija terjatve na sodnih stroških s terjatvijo na dajatvah preživitka, katere so pred vsem namenjene v to, da se ž njimi preživitkar more živiti, bi namen teh dajatev ne bil dosežen. Duh zakona, ki v §-ih 290 in nadalje ter 330 izvrš. r. gotove terjatve, bodisi popolnoma, bodisi deloma iz izvršbe izločuje, stremi za tem, da bi dolžniku bilo ohranjeno vsaj toliko, kolikor za svojo preživitev neobhodno potrebuje. V tem zmislu je torej razlagati določbe obč. drž. zakona o kompenzaciji.

Najvišje sodišče s sodbo od dne 17. decembra 1907, št. 14.689 ni ugodilo reviziji toženčevi iz razlogov:

Tukaj gre za rešitev vprašanja, je li dopusten ugovor kompenzacije proti zahtevi iz preživitka, če tudi so podani pogoji §-a 1438 o. d. z.? Obe nižji sodišči sta to vprašanje po pravici zanikali.

Ugotovljeno je, da pristoja tožniku proti tožencu po odbitku plačanega zneska 74·07 K relutum za preživitev v znesku 122·21 K, kateremu zahtevku pa hoče toženec compensando ugovarjati svojo terjatev na sodnih stroških. Toda v §-u 330 izvrš. r. so ustanovljeni gotovi pogoji, ko se izvršba na preživitev voditi ne sme; vsled te zakonite določbe, katera zasleduje socialno politične namene in kakor taka ima absolutno veljavo, ne more toženec voditi izvršbe za svojo terjatev na preživitev tožnikov, in iz tega izhaja, da te svoje terjatve tudi ne more uveljavljati compensando proti zahtevku iz preživitka, ne da bi se s tem kršilo omejitve izvršbe, naznačene v §-u 330 izvrš. r., ki jo je treba uradno vpoštevati.

c) **Katere stroške je pri krida-dražbah vpoštevati za stroške posebne mase po zmislu §-ov 29 b) in 31 konk. reda?**

V konkurzu o imovini Vekoslava Š-a se je na predlog upravitelja konkurzne mase uvedla in izvedla dražba nepremičnin.

Štirje knjižni upniki so prijavili svoje terjatve kot konkurzni in kot tabularni upniki ter je upravitelju z uvedbo teh terjatev naraslo nekaj stroškov.

Prvi sodnik je del teh stroškov smatral za stroške po §-ih 29 b) in 31 konk. reda in jih priznal upravitelju, glede ostanka pa je vsled upora drugih tab. upnikov izrekel, »da se ne tičejo ugotovitve realnih bremen kot takih« in jih zato ni priznal.

Rekurzu upravitelja zoper ta izrek rekurzno sodišče v Ljubljani ni ugodilo iz nastopnih razlogov:

V prvi vrsti bi moral rekurent izposlovati odmero tozadevnih stroškov po §-u 161 konk. reda. Ta predpis zakona je namreč občen in le torej postopati po njem tudi, kadar gre za stroške posebne mase. Tako določene stroške bi potem moral naznaniti pri razdelbnem naroku, kjer bi se po predpisu §-a 213 izvrš. r. razpravljalo, ali in v koliki meri prihajajo v poštev pri razdelbi največjega ponudka. Ker pa rekurent take odmere stroškov ni izposloval, ali vsaj ne dokazal, da jo je, potem ni legitimiran za to zahtevo. Tudi ne glede na ta razlog zahtevkov rekurenta ni upravičen.

Po določbah §-ov 29 b) in 31 konk. reda je za dolgove posebne mase smatrati vse stroške, ki so spojeni z ovedbo, preskuševanjem in ugotovitvijo onih, tudi h konkurzu priglašeni zahtev realnih upnikov, ki pridejo vsaj deloma do plačila. Kake vrste so ti stroški in kdo ima pravico do njih, pa v konkurznem redu ni določeno. Treba zato iskati razjasnitve drugod, in sicer v izvršilnem redu.

Po §-u 74 izvrš. r. mora zavezanec plačati zahtevajočemu upniku vse za uresničbo njegove pravice potrebne stroške. Brezdvomno je torej, da zadenejo zavezanca, odnosno največji ponudek, vsi oni stroški, ki so bili potrebni tekom izvršilnega postopanja za ovedbo in ugotovitev izvršljive terjatve zahtevajočega upnika. Da bi pa zavezanca ali največji ponudek zadeli tudi stroški, katere so imele druge osebe z ugotovitvijo svojih ali drugih terjatev, to v izvršilnem redu ni ustanovljeno.

Upravitelj konkurzne mase, ki po §-u 165 konk. reda izposluje in poganja sodno dražbo, pa ni zahtevajoči upnik,

že zato ne, ker ne išče poplačila izvršljive terjatve, ampak hoče le vnovčiti nepremičnino in morebitni presežek največjega ponudka pritegniti h konk. masi. Sicer je pa v §-u 167 konk. r. izrecno določeno, da je upravitelj v tem slučaju zgolj zastopnik konkurznih upnikov in zavezanca. Ker on torej ni zahtevajoči upnik, potem tudi ne more zahtevati odplate za svoj trud pri ugotovitvi posameznih zahtev realnih upnikov. Gre mu odmera le za oni trud in za one izdatke, ki jih je obrnil v celokupni prid specialne mase, katere bi imel vsak realni upnik, ki bi začel dražbeno postopanje, kakor na pr.: stroške dovolitve prodaje, cenitve, dražbe itd. V tako celokupnost pa ne spadajo posamezne zahteve realnih upnikov, temveč je to zgolj stvar vsakega posameznika posebej.

Da je to stališče pravo in da se mora prav določbe izvrš. reda vporabljeni pri presoji o stroških, ki tvorijo po §-u 31 konk. r. dolgove posebne mase, to izhaja iz določbe §-a 163 konk. reda samega, ki ustanavlja tudi za konkurzni red princip, da realni upniki ne smejo trpeti škode na svojih pravicah. Trpeli pa bi jo, ako naj se pri krida-dražbah priznajo ti stroški, dočim se v izvrš. postopanju ne priznajo.

C. kr. vrhovno sodišče je vsled revizijskega rekurza upravitelja mase z odločbo z dne 28. januarja 1908 opr. šte. R VI. 23/8/1 izreklo:

Revizijskemu rekurzu se iz primernih razlogov izpodbijanega sklepa ne ugotovi ter se z ozirom na izvajanja v revizijskem rekurzu še pripomni, da upravitelja konkurne mase ni prištevati v §-ih 209 odst. 2 in 213 izvrš. r. navedenim »upravičencem«, ki imajo pravico upora, ker se more za take šteti le tiste osebe, za katere so na nepremičnini, prodani na izvršilni dražbi, vknjižene stvarne pravice, česar pa ni za konkurzne upnike v svoji celokupnosti, in le v tej celokupnosti ima upravitelj konkurzne mase po § 167 konk. r. varovati in zastopati pravice. K.

d) Kdaj dobe dražbeni pogoji pravno moč in kako dolgo je moči zahtevati premembo po §-u 162 izvrš. r. — Nedopustnost reviz. recurza zoper razveljavljenje prvosodnega sklepa (§ 78 izvrš. r. in § 527 c. pr. r.).

Pri posestvu v *N* je bila na prvem mestu vknjižena hipoteka občine *N* za 300 K, na drugem mestu terjatev denarnega zavoda *A* za 2140 K, na tretjem mestu terjatev zahtevajočega upnika *B* za 910 K in za tem na četrtem mestu užitek istega *B*. Zahtevajoči upnik *B* je tožil hipotekarnega dolžnika na plačilo svoje terjatve in dosegel dne 2. julija 1906 zaznambo dražbenega postopanja. K temu dražbenemu postopanju je pristopil denarni zavod *A* dne 28. julija, ker niso bile plačane obresti njegove terjatve. Dne 4. avgusta 1906 je predložil *B* dražbene pogoje, ki so bili odobreni dne 6. avgusta; istega dne je bil izdan dražbeni oklic in vročen *A*-u dne 26. avgusta; dražbeni narok je bil določen na 10. oktobra. Posestvo je bilo cenjeno na 3169·40 K, užitek je bil ugotovljen za znesek 3825·50 K, najmanjši ponudek pa na 2031·58 K.

Zahtevajoči in pristopivši upnik *A* je bil kasneje opozorjen, da po zmislu dražbenih pogojev mora izdražitelj prevzeti zgoraj omenjeni užitek brez zaračuna na največji ponudek. Sklicuje se na to, da bi bil s tem prikrajšan, in da se takemu pogoju upira § 150 izvrš. r., zahteval je upnik *A* dne 4. oktobra 1906 popravo dražbenih pogojev in zaslišanje strank o tej okolnosti po §-u 162 izvrš. reda.

Okrajno sodišče je dne 4. oktobra 1906 to zahtevo upnika *A* zavrnilo, češ, da je dobil pravno moč sklep, s katerim so ti pogoji bili odobreni.

Zoper to je vložil *A* pritožbo, kateri je okrožno sodišče dne 13. oktobra 1906 ugodilo in ukazalo prvemu sodniku, naj po zakonu dalje postopa in sicer iz razlogov:

Upnik *A* je pristopil k že uvedenemu dražbenemu postopanju z vlogo od 28. julija 1906 in je bil predlagani pristop dovoljen s sklepom od 31. julija 1906, dočim je prvi zahtevajoči upnik *B* šele dne 4. avgusta 1906 predložil dražbene pogoje, ki so bili s sklepom od 6. avgusta 1906 odobreni. Glede na to je bilo pri odobritvi teh pogojev ozirati se že na poprej pristopiv-

šega upnika *A* glede na prevzem realnih bremen po izvršitelju (§-a 151 in 162 izvr. r.). Ker se pa to ni zgodilo, tedaj ne gre predloga pristopivšega upnika zaradi dodatne premembe dražbenih pogojev odmetati iz razloga, češ odobrilni sklep je že dobil pravno moč, to pa zato ne, ker je izvršilni sodnik pozabil o tem odobrenju posebej obvestiti pristopivšega upnika (izvrš. obrazec 139), akoravno bi bilo tako obveščanje po stanju stvari umestno, in tudi dne 6. avgusta 1906 izdani dražbeni oklic nič ne omenja o odobritvi dražbenih pogojev.

Vrhovno sodišče je z odločbo od 19. decembra 1906 št. 20.577 zavrglo pritožbo zahtevajočega upnika *B* iz razlogov:

Z izpodbijaním sklepom je bil prvosodni sklep razveljavljen in s stališča rekurznega sodišča ga je bilo tudi razveljaviti, ne pa kakor revizijski rekurz misli, predrugáčiti. Ker pa je bilo s sklepom rekurznega sodišča prvemu sodniku ukazano, da naj po zakonu nadaljuje postopanje, razumeti je, kakor izhaja iz sklepa rekurznega sodišča, ki navaja § 162 izvrš. r., to tako, da je zgol zaslišati stranke o predlagani premembi dražbenih pogojev, in je torej v bistvu, akoravno bi se bilo lahko to bolj jasno reklo, zaukazano prvemu sodniku, da naj odredi to zaslišanje strank in napravi nov sklep.

Ker pa v sklepu rekurznega sodišča ni rečeno, da naj se šele, ko sklep dobi pravo moč, izvrši, kar je bilo v njem prvi instanci zaukazano, zato proti temu sklepu po §-ih 78 izvrš. r. in 528 c. pr. r. ne gre pritožba in bilo je reviz. rekurz, ker je nedopusten, zavrniti po zmislu §-a 523 c. pr. r.

XXI. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

I. Na dan 25. januarja t. l. je bila sklicana letošnja redna glavna skupščina društva »Pravnika« v ljubljanskem »Narodnem domu«. Zbralo se je prav lepo število članov iz raznih pravniških poklicev. Otvoril je zborovanje ob 9. uri zvečer predsednik g. dr. Majaron in srčno pozdravil navzoče člane in zastopnike

domačega časopisja. Poudarjaje, da že dolgo niso bile »Pravnikove« skupščine tako mnogoštevilno obiskane, kakor je nocojšnja, je v svojem nagovoru nadaljeval:

Nehote se spominjam prvih let Pravnikovega obstanka, ko je bilo odločno več zanimanja za društvo, več društvnikov in tudi več življenja na društvenih shodih, kakor pa zadnja leta. Nekako značilno se mi zdi, da zadnji čas število naročnikov »Slov. Pravnika« prekaša število članov društva samega. Tembolj je to značilno, ker, vsaj za kraje izven Ljubljane, znaša naročnina prav toliko, kolikor društvenina. To vse kaže, da se mnogim pravnikom vidi list »Slov. Pravnika« potreben, društvo samo pa nepotrebno, ali pa da smatrajo, pripadati k društvu, za svojo osebo ali s svojega osebnega stališča za neumestno. Ni se čuditi, ako kaj takega opazujemo pri pravnikih, ki niso naše narodnosti ali ki imajo nasprotno politične ideale. Kajti naj tudi društvo »Pravnika« po svojih pravilih in po vsem svojem doseganju delovanju stoji izven vsake politike, istina je vendarle, da je član naše narodno-kulturne organizacije, da z gojitvijo pravnih strok v slovenskem jeziku pospešuje in povzdiguje jezikovno kulturo slov. naroda, zlasti pa daje slovenskemu uradovanju prepotrebne literarne podlage. To so pač momenti, ki nasprotnikom našega kulturnega napredka — in takih je tudi med pravniki na slovenskem ozemlju dovolj, da ne rečem, čedalje več — branijo stati v vrstah društva »Pravnika«.

Ali ravno ti momenti pa bi morali biti merodavni za pravnike, ki se čutijo Slovence, ki jih pa vendar pogrešamo med našimi društvniki. Žalibog so celo nekateri taki, ki niti našega lista ne prejemaajo. Da na tako inteligenco, ki niti v svojem stanovskem delokrogu ne čuti, kar je najmanj treba za njeno narodnost, narod ne more biti ponosen, je več kot jasno! Danes je eno gotovo: če bi ne imeli društva »Pravnika«, bi ne imeli lista »Slov. Pravnika«, ne bi imeli priročne slovenske zbirke zakonov in najbrže tudi ne zbrane pravne terminologije. Potem pa mora tudi vsaj vsak pravnik Slovenec vedeti, pri čem bi bilo dandanes slovensko uradovanje. Ravno živa potreba, da je zagotovljeno izhajanje pravniskega lista, da je zagotovljeno izdajanje slovenskih zbirk zakonov, da se tako ustanovi tradicija za stalni pravniški jezik — ravno ta potreba je pred 19 leti rodila društvo »Pravnika«. To potrebo so tedanji slovenski pravniški krogi iskreno priznavali in jo navdušeno uvaževali s tem, da so polnoštevilno pristopili k društvu. Tekom zadnjih let pa pri našem pravniskem naraščanju to spoznanje ni prodiralo in ni rodilo naravnih posledic za naše društvo. Vendar pa je potreba ista ostala, vendar je bilo društvo »Pravnika« — to mora priznati vsakdo — zvesto svojemu programu in tudi kos svoji nalogi, vendar je dandanes, ko se giblje takorekoč vsaka žilica v našem ljudstvu, treba, da slovensko pravništvo združi svoje moči za delo, katero zamore le ono opraviti.

Naj se to ne smatra za očitjanje, nego za dobrohotni apel na vse slov. pravnike, apel, ki je izzvan po dejstvu, da društvo »Pravnika« glede

svoje ekstenzivnosti ni primerno napredovalo vsled brezbriznosti mnogoterih slovenskih pravnikov.

Prezreti se pa tudi ne sme, da je naše društvo oslabelo še iz drugega vzroka. Vzrok je to, ki je obenem žalosten pojav za našo splošnost in ki spravlja v nevarnost vsa naša prizadevanja na polju slov. ravnopravnosti. Ta vzrok je čedalje večje, čedalje bolj občutno pomanjkanje slovenskega naraščaja za različne juridične poklice, zlasti pa za pravosodno službo. Ves Spodnji Štajer in Koroško je že prenapolnjeno z nemškimi uradniki, ki le za silo znajo slovensko in že radi tega niso prijazni slov. uradovanju. Dela se sicer sistematično na to, ali nemogoče bi bilo v taki meri, ako bi bilo pravnikov Slovencev na razpolago. Zgodilo se je sedaj celo to, da je za Kranjsko imenovan sodni pristav, ki pa niti službe ne nastopi, ker ni večš slov. jezika.

To pomanjkanje slov. naraščaja se da lahko razlagati. Naši absolvirani pravniki se največ zategadelj ne posvečajo sodni karijeri, ker nimajo sredstev, da bi prebili takozvano neadjutirano dobo. S stradanjem in borno obleko se že še prerije skozi juridične studije, a za justičnega kandidata tako ne gre naprej. Zato naši absolv. pravniki pobere vsako službo, samo da je plačana, naj že zanjo čutijo veselje in sposobnost ali pa tudi ne. Tako pa kmalu ne bomo imeli več svojih ljudi niti za državne službe v odločno slovenskih krajih.

To je pojav, na katerega mora društvo »Pravnik« takorekoč v zadnji uri opozarjati vse naše faktorje, katerim je dolžnost gledati in skrbeti za to, da narod dobi dovolj njemu zvestih in njega umevajočih uradnikov. To pa drugače ne pojde, kakor s preudarnim, gmotnim podpiranjem absolv. juristov, ki hočejo vstopiti v državno službo in služiti na Slovenskem. Skrbeti mora med drugim tudi naše društvo, da se v ta namen čimpreje dobi primeren organ in zadosten fond.

Po teh uvodnih besedah, ki jih je skupščina mestoma prav živahno odobraval, je gosp. predsednik, omenjajoč na kratko društvenega delovanja v prošlem letu, poudarjal velike zasluge g. sod. svetnika drja. Volčiča, ki je v teku zadnjega leta priredil zopet nov zvezek za društveno zbirko zakonov, poleg tega pa tudi zasnoval »Poljudno pravno knjižnico«. Izrečeni zahvali je skupščina glasno pritrjevala in se končno tudi na poziv g. predsednika vzdignila v znak žalovanja zbog smrti društvenega člana g. sod. pristava Milana Dolenca v Postojni.

II. Nato je prečital tajnik g. dr. Stojan naslednje poročilo o društvenem delovanju v preteklem letu:

Slavna glavna skupščina!

Poročilo, katero mi je podati, zadeva 19. leto obstanka društva »Pravnika«. Bližamo se dobi, ko boe društvo zapisalo v kroniko svojega

kulturnega delovanja 20 letni jubilej. Da je društvo tudi v preteklem letu krepko napredovalo v svojem mirnem razvoju, bodi razvidno iz mojega poročila.

Na zadnji glavni skupščini izvoljeni odbor se je poleg načelnika g. dr. Danilo Majarona, konstituiral nastopno: podpredsednik g. dr. Rogina Anton; tajnik g. dr. Stojan Ivan; blagajnik g. dr. Švigelj Anton; knjižničar g. Skarja Ivan; odborniki ljubljanski: g. notar Hudovernik Aleksander, g. dr. Papež Oton, g. dr. Polec Janko, ki pa se je med letom preselil iz Ljubljane; odborniki izvenljubljski: g. dr. Babnik Janko na Dunaju, g. dr. Hrašovec Juro v Celju; g. dr. Zuccon Ivan v Pulju V uredniški odsek so bili izbrani gg. notar Hudovernik, dr. Papež in dr. Rogina.

Društvu je pristopilo med letom 13 članov in se priglasilo 6 novih naročnikov lista; odpadlo pa je 5 članov, izmed katerih je 1 umrl; naročnikov je odstopilo 17, zamrla sta 2; število členov je torej napram lanskem letu naraslo za 8, dočim se je število naročnikov skrčilo za 11. Društvo šteje torej za preteklo leto 168 članov in 1 častnega člana ter 164 naročnikov. Temu neugodnemu gibanju števila naročnikov v preteklem letu je tudi vzrok to, da je odbor, izvršujoč sklep lanske glavne skupščine, odločneje izterjal zaostanke na naročninah. S tem, da je odpadlo v preteklem letu nekaj neplačujočih naročnikov, pač društvo ni ničesar izgubilo.

Društveni odbor je imel v preteklem letu 5 sej, na katerih je reševal tekoče zadeve.

Živelo in delovalo je društvo »Pravnik« tudi v preteklem letu v prvi vrsti po svojem strokovnem listu »Slovenskem Pravniku«; v njem tiči vsa marljivost njegovih članov, predvsem pa njega urednika gosp. dr. Marajona, kateremu je pomagal pri korekturah g. dr. Švigelj. Vsebina XXIII. letnika »Slov. Pravnika« se bistveno ravna po programu prejšnjih letnikov. Priobčil je lepo število samostojnih razprav o pravnih vprašanjih, po večini pa zanimive praktične slučaje iz sodne in upravne prakse. Ponovno in še osobito na zadnji skupščini je spodbujal urednik, g. dr. Majaron, da ga naj člani podpirajo in zalagajo z gradivom; njegovemu pozivu se pridružuje odbor z apelom na stanovsko zavednost slovenskih pravnikov, da storijo vse za popolnost in ugled društvenega glasila. — Na večkrat izražene želje se je uredništvo potrudilo nabrati in priobčiti v listu čim več gradiva v hrvaščini; prinesel je lanski letnik v celem 12 hrvaških priobčil, med njimi lepo študijo gosp. svetnika Kavčnika, katero je ponatisnil tudi zagrebški »Mjesečnik«.

»Pravnikova zbirka« avstrijskih zakonov vrlo napreduje. Razun 4 že znanih zvezkov te zbirke; ki se polagoma prodajajo, izide prav v kratkem 5. zvezek. G. svetnik dr. Volčič je namreč svojo priredbo zakona in predpisov o zemljiških knjigah za društveno priročno knjigo dogotovil; knjiga je že dotiskana. Izdalo bo to delo društvo, a stroške založbe je prevzel g. dr. Volčič tudi za ta zvezek sam, razen za hrvaško izdajo obč. zemljiško-knjižnega zakona, za katero hoče društvo samo prevzeti stroške založbe. G. svetnik dr. Volčič je priredil tudi hrvaško izdajo, ker je zelo potrebna za

primorske in dalmatinske pokrajine; društvo pa je prevzelo stroške, ker je po njegovih močeh skrbeti tudi za pripomočke hrvaškega uradovanja.

Kakor znano prireja za zbirko g. sodnik Regally občni državljanski zakonik in g. dr. Škrli je pripravljen lotiti se trgovinskega prava in meničnega reda. Upamo, da v tekočem letu izide vsaj prepotrebni obč. drž. zakonik.

Povsem novo polje društvenemu delovanju se je odprlo v »Poljudni pravni knjižnici«, katero je po inicijativi in pod uredništvom g. drja. Volčiča pravkar začelo izdajati društvo »Pravnik«. Te knjižnice, ki naj obsega majhne publikacije s poljudnim razlaganjem bolj aktualne pravne in narodno-gospodarske tvarine, je izšlo doslej 5 zvezkov, ki razpravljajo zakon o dovoljenju poti za silo, predpise o železniških in rudniških knjigah in o konverziji vknjiženih terjatev. Pripravljeno je že gradivo o razdelbi in o zložbi zemljišč. Z zapričetim delom se je zavzel neumorno delavni g. svetnik dr. Volčič za plemenito idejo ljudske prosvete, da je seznaniti tudi širše ljudske sloje z važnimi pravnimi tvarinami v poljudni obliki.

Odbor pa smatra za svojo prijetno dolžnost, da izreka za društvo toliko zaslužnemu gosp. svetniku dr. Volčiču iskreno zahvalo. (Živahno prirejevanje.)

Omeniti mi je, da se je vsled odredbe pravosodnega ministrstva nakupilo za sodišča v graškem višjesodnem okrožju 51, v tržaškem pa 20 izvodov IV. zvezka »Pravnikove zbirke«.

Društvo je pristopilo kot član I. kongresu za varstvo otrok, ki se je vršil marca meseca min. leta. Med drugimi se je tudi društvo »Pravnik« dne 27. junija min. leta udeležilo manifestacijskega shoda v Ljubljani za ustanovitev slovenskega vseučilišča ter je imel na njem zastopnik društva, g. dr. Novak tehten govor v prosep vseučiliške akcije.

Da se izpolni želja, ki se je izrekla na zadnji glavni skupščini, je odbor ukrenil, da je društvo »Pravnik« priredilo dne 7. julija min. leta izlet v Bohinj, katerega se je udeležilo častno število članov in gostov. Udeležniki so se uverili, da se izlet ni priredil samo za razvedrilo in za sicer prav živahno zabavo, ampak da so baš taki sestanki društvenikov pripravni za medsebojno spoznavanje stanovskih teženj.

Sklepam poročilo in prosim, da je skupščina odobri.

To poročilo se je vzelo brez razprave na znanje.

III. Blagajnik g. dr. Ant. Švigelj je predložil naslednji

R a č u n

o blagajniški upravi društva »Pravnika« v Ljubljani za čas od 1. januarja do 31. decembra 1907:

A. Denarni promet.

Dohodki:

1.) prebitek iz leta 1906	3261 K 52 h
2.) plačani zaostanki članarin in naročnin do konca leta 1906	1397 » 50 »
	<hr/>
Odnos	4659 K 02 h

	Prenos	4659 K 02 h
3.) za leto 1907 plačane članarine in naročnine	1310 » — »	
4.) za leto 1908 naprej plačane članarine in naročnine	350 » — »	
5.) plačani zaostanki kupnine »Izvrš. reda«	12 » — »	
6.) kupnine za prodani »Izvršilni red« (L. Schwentner 11 izvodov)	77 » — »	
7.) od knjigarjev (L. Schwentner 4 izvode in O. Fischer 2 izvoda) plačana naročnina	60 » — »	
8.) obresti	171 » 37 »	
9.) razni dohodki	11 » 40 »	
10.) prehajalni dohodki (dr. Volčič)	1168 » — »	
	Skupaj	7818 K 79 h

Izdatki:

1.) račun »Narodne tiskarne« za tisk »Slov. Pravnika«	1682 K — h	
2.) uredniški (za 1907) in sotrudniški (za 1906) honorarji	1773 » 40 »	
3.) provizija c. kr. poštno-hranilničnega urada	4 » 08 »	
4.) nagrada pobiralcu naročnin i. t. d.	43 » — »	
5.) knjige in časniki	139 » 60 »	
6.) provizija knjigarjem (25%)	39 » 25 »	
7.) za Dolinarjevo slavnost naknadno	40 » — »	
8.) pristopnina za »Kinderschutzkongress«	8 » — »	
9.) odborovi upravni stroški	101 » 23 »	
10.) prehajalni stroški	1166 » — »	
	Skupaj	4996 K 56 h
Ako se primerjajo dohodki	7818 » 79 »	
z izdatki	4996 » 56 »	
	se kaže prebitok	2822 K 23 h

B. Društveno premoženje.

I Aktiva:

1.) prebitok iz leta 1907	2822 K 23 h	
(naložen na hranilni knjižici »Kmetске posojilnice ljubljanske okolice« št. 7624 z zneskom 2694 K 95 h in v c. kr. poštni hranilnici z zneskom 127 K 28 h),		
2.) zaostanki na članarinah in naročninah		
do l. 1906	1031 K — h	
za l. 1907	1541 » 50 »	
	Skupaj	2572 » 50 »
3.) zaloga »Izvrš. reda«:		
a) pri L. Schwentnerju (105) in O. Fischerju (135), skupaj		
240 vezanih izvodov à 5 K 25 h	1260 » — »	
b) pri I. Bonaču 248 nevezanih izvodov à 4 K	992 » — »	
	Odnos	7646 K 73 h

	Prenos	7646 K 73 h
4.) zaostanki kupnine za »Izvrš. red«	67 » — »	
5.) terjatev proti sotrudnikom (predujemi 200 K) in računu za obč. drž. zakonik (100 K)	300 » — »	
6.) tri knjižnične omare	363 » — »	
	<u>Skupaj</u>	<u>8376 K 73 h</u>

II. Pasiva:

Dolg mestni občini Ljubljani	2700 » — »
Čisto premoženje	5676 K 73 h

ter knjižnica, časniki in sobna oprava.

C. Izvršilni red.

I. Aktiva:

Knjige	2252 K — h
zaostanki na kupninah	67 » — »
	<u>Skupaj</u>
	2319 K — h

II. Pasiva:

Ostaneek terjatve blagajne »Pravnika«	29 » 77 »
Stanje aktiv	2289 K 23 h

D. Civilnopravdni red

odpade, ker ga je prevzel urednik v svojo lastno založbo. Lani izkazano točko pasiv v znesku 400 K je društvo »Pravnik« iz mestnega posojila prispevalo uredniku.

E. Občni državlj. zakonik

izkazuje le pasiva v znesku 100 K — h
kakor terjatev »Pravnika« proti uredniku.

IV. Knjižničar g. I. Škarja je poročal:

Kakor znano, je bila že dolgo občutna potreba za temeljito ureditev knjižnice. Potreben je predvsem popoln inventar društvenih knjig. V tem oziru je bil začetek že prej storjen s tem, da so bile knjige v precejšnjem številu že razbrane po materijah in vpisane v katalog. Nadaljujoč začeto delo svojih prednikov sem pregledal v preteklem poslovnem letu 700 knjig, jih zaznamoval in vpisal v inventar, kolikor še niso bile vpisane. Odbral sem 79 del, da se škartirajo, in sicer 59, ker so nepopolna, ostala pa, ker jih je po več izvodov v knjižnici.

Knjižnica se je lani popolnila z navadnimi revijami in časopisi, zlasti omenjam:

»Allgemeine österr. Gerichtszeitung«, »Gerichtshalle«, »Juristische Blätter«, »Zentralblatt für juristische Praxis«, »Österr. Richterzeitung«,

»Zeitschrift für österr. Verwaltung«, »Zeitschrift der österr. Richtervereinigung«, češki »Pravnik«, hrvaški »Mjesečnik«, bulgarski »Juridički pregled«, srbski »Arhiv«, češki »Zbornik ved pravnich a statnich«, »Časopis pravnicke jednote za Moravo«, Glaser-Unger: »Odločbe vrhovnega sodišča«, »Časopis zgodovinskega društva v Mariboru«, stenografični zapisniki poslanske in gospodske zbornice.

Društvene knjige in časopisi so shranjeni večjidel v sobi v sodni palači. Ker pa v tam stoječih treh omarah ni prostora za vso knjižnico, je dal svoječasno gospod predsednik na razpolago omaro v svoji pisarni. Razun tega je precejšnje število starih letnikov društvenega glasila v »Narodni tiskarni«, ki sili na to, da jih društvo prevzame.

Ker tudi po izločitvi nepopolnih in nepotrebnih del ne bodo zadoštovale 3 omare, predlagam, da se dovoli nabava še ene omare, ki bi veljala okoli 120 K. Predlagam dalje za leto 1908 znesek 50 K za vezavo knjig in znesek 100 K za nakup novih del.

Predlogi so bili soglasno sprejeti.

V. Imenom računskih pregledovalcev je poročal g. višji sodni svetnik J. Polec, da je v zvezi z g. drjem. Fr. Munda pregledal vse blagajnikove knjige, račune ter priloge in našel vzoren red. Predlaga torej, naj skupščina blagajniku gosp. drju. Šviglju za tako trudapolno in zanesljivo blagajništvo izreče svojo zahvalo. Nadalje predlaga, da naj skupščina izreče zahvalo tudi mnogoletnemu pregledovalcu računov g. drju. Fr. Mundi, ki je sedaj hudo bolan, a je vendar drage volje sodeloval tudi pri tej reviziji.

Oba predloga, ki ju je toplo podpiral tudi g. predsednik dr. Majaron s svojega stališča, sta bila radostno sprejeta.

VI. Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika društvu vzklikoma zopet g. dr. Danilo Majaron.

V odbor so bili izvoljeni istotako vzklikoma gospodje: dež. sod. svetnik T. Einspieler, notar A. Hudovernik, sod. tajnik dr. Papež, drž. pravd. namestnik dr. A. Rogina, not. kandidat dr. J. Stojan, dež. koncipist I. Škarja in odvetn. kandidat dr. A. Švigelj, vsi v Ljubljani; za vnanje odbornike pa gospodje: sekc. svetnik dr. J. Babnik na Dunaju, odvetnik dr. J. Hrašovec v Celju in odvetnik dr. I. Zuccon v Pulju.

Za pregledovalca računov sta bila zopet izvoljena gospoda: em. odvetnik dr. Fr. Munda in višji sod. svetnik J. Polec.

Dosedanjemu odborniku g. drju. Janku Polcu, ki se je preselil iz Ljubljane, se je izrekla zahvala.

VII. Slučajnosti.

Gosp. dr. Novak je posegel na ogovor predsednikov in zaradi pomankanja naraščaja menil, naj bi se stopilo v zvezo z našimi akad. društvi in pa z »Radogojem«, ki bi event. premenil svoja pravila.

Gosp. dr. Kokalj je pozdravljal »Poljudno pravno knjižnico« in svetoval, naj bi se slov. županstva posebej povabila, da si naroče »Slov. Pravnika« in druge društvene publikacije.

Gosp. dr. Triller je v daljšem govoru šibal mlačnost pravniškega naraščaja, ki se ne zanima za svoje društvo in še enkrat na leto ne poišče družbe starejših kolegov. Mladina naša se je sploh vdala letargiji in negativni kritiki ter ne kaže ljubezni do pozitivnega dela. Odkod naj dobimo potem mož za eksponirana mesta, koder potrebujemo celih mož? Društvo »Pravnika« drže le še veterani, mladi ne, akoravno se od njih ne zahteva nobene žrtve. Zaradi tega nas lahko skrb navdaja in odbor naj vse poskusi (z apeli, društvenimi večeri, knjižnico, čitalnico), da vzbudi zanimanje za društveno delo med mladimi pravniki.

Gosp. St. Lapajne je opozarjal zlasti na dejstvo, da med društveniki in sodelavci »Slovenskega Pravnika« ni skoraj nobenega političnega uradnika.

Odvet. kandidat gosp. Ž. Vodušek je nasvetoval, naj se predvsem pritegnejo denarni zavodi, da se osnuje fond za absol. pravnike.

Gosp. notar Hudovernik je govoril v istem smislu, kakor g. dr. Triller.

Gosp. višjesodni svetnik J. Polec je izvajal, da tu ne gre le za stanovsko vprašanje, ampak za del socialnega vprašanja. Odbor naj vse razmere pretehta in ukrene potrebno.

Gosp. dr. Rogina je priporočal društvene večere, na katerih naj bi se mladi družili s starejšimi.

Ker se ni podalo nobenega konkretnega predloga, je gosp. predsednik dr. Majaron zaključil zanimivo razpravo in obenem skupščino z izjavo, da bo odbor podane nasvete in izražene želje resno vpošteval.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1908.

— (Kronika društva »Pravnika«.) Novoizvoljeni odbor se je v svoji prvi seji dne 25. pr. m. konstituiral tako: g. dr. Majaron načelnik, g. T. Einspieler namestnik, g. dr. Stojan tajnik, g. dr. Švigelj blagajnik, g. I. Škarja knjižničar; gg. Hudovernik, dr. Papež in dr. Rogina člani redakcijskega odseka.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: sodni pristav dr. Fr. Mohorič za sod. tajnika v Ljubljani; sod. pristav dr. A. Dolezel v Ptujju za okr. sodnika v Konjicah in sod. pristav dr. V. Stepšchnegg v Ptujju za okr. sodnika v Šoštanjju; za sodne pristave I. Zemljčič v Ormožu, dr. F. Wressnig v Ptujju, M. Vehovar v Višnji gori, J. Gregorec v Cerknici, dr. Št. Sagadin v Ptujju in dr. Fr. Korošec v Ptujju. — Premeščen je sod. pristav dr. J. Drobnitsch iz Cerknice v Slov. Gradec.

(Errata corrigel) V prvi številki tega letnika na str. 30. čitaj: v prvi vrsti od spodaj izcimil, ne izumil; v enajsti vrsti od spodaj Uhlenhootovi, ne Uhlenhostovi; v dvajseti vrsti od spodaj kriminalistika, ne kriminaliteta.

— (Iz graškega »Juristenvereina«.) Sredi decembra pr. l. je predaval privatni docent romanist dr. Koschaker o starobabilonskih pravnih odnošajih. O teh nam pričajo v preddvorih templjev najdene, na ilovnato opeko s klinasto pisavo napisane formule. Študij teh starodavnih zapiskov kaže brez dvojbe, da so soglasja med starobabilonskimi kulturnimi pojavi na eni in mozajskimi ter helenskimi na drugi strani. Govornik je navedel mnogo takih konkordanc. Naj navedemo vsaj nekatere. Steriliteta soproge opravičuje po starobabilonskem naziranju moža, da ženo zavrže; toda žena sme, da se temu ubrani, možu podariti svojo sužnjo, da pride do otrok, ki jih more legitimovati. Tako naziranje se zasleduje tudi v mozajskem pismu. Prostitucija svečenic boginje Astarte v njenem templju velja pri Starobabiloncih za sakralni akt. Isto je veljalo prvotno pri vestalkah. Pogodbe se pišejo; ker pa klinasta pisava nima individualnih potez in so jo znali le redki posamezniki, napravil se je, da se preprečijo falzifikacije, pravi listini ilovičen ovoj, na katerem se je listinška vsebina ponovila. Enako pri Rimljanih, kjer se je namesto ilovice rabila z voskom prevlečena deščica (scriptura interior, exterior). Ti in še drugi primeri kažejo, da je ta starobabilonska kultura nekako naslednica mozajske, predhodnica helensko-rimske. Na vsak način utegne mnogo prispevati k razumevanju antike sploh, toda doslej moremo govoriti o antični pravni zgodovini le kakor o programu, ne pa — dejstvu, ker nam nedostaje še podrobnih del. Najplodnejše je bilo doslej raziskavanje o določbah takozvanega kodeksa Hamurabi-jevega, ki je zapis zakonov prejšnjih kraljev pred

Hamurabijem (2000—3000 let pred Kristom), h katerim je prišlo še mnogo običajnega prava. Tudi zapisovalec je mnogo iz svojega pridejal. V splošnem velja, da predstavlja kodeks Hamurabi modernejšo antično kulturo. Zakonodajstvo se že strogo razlikuje od moralnih in verskih predpisov. Gospodarstvo je že meševito, deloma naturalno, deloma denarno, a le-to prevladuje. Trgovstvo je že bogato razvito; kodeks pozna že skladiške in zavarovalne pogodbe, listine z ordre-klavzulo. Kupne in hrambne pogodbe morajo biti pisane, da veljajo. Tudi immobilijarno pravo je dobro razvito. Brez dvoma se tudi osnutki zemljiške knjige že nahajajo v tem kodeksu; svet je bil izmerjen. Kataster v svrhu davčne obremenitve je bil obenem podlaga zasebno-pravnim pogodbam. Denar se je izposojeval na 17%—30%. Poleg teh materij obsega kodeks tudi kazensko pravo, izvzemši delikte: umor, motenje vere, veleizdaja, — vzroka temu se ne ve. — Na dveh večerih začetkom januarja t. l. je razpravljal sodni pristav dr. Hendel o kaznivih dejanjih po zakonu zoper obrezuspešenje izvršila. Glavne misli globoko zasnovanega predavanja so bile: Avstrijski zakon zoper obrezuspešenje izvršil (dev. zak.) kaznuje dolžnikovo ravnanje, ki dolozno spravlja upniške pravice v nevarnost pogube, vendar ne velja samo za obrezuspešenje zadovoljivte upnika sploh, kakor v nemškem kazenskem zakoniku (§ 29), marveč zadeti hoče onemogočenje posamezne prisilne izterjave. Namen storilca je načelno drugače zabarvan, kakor pri hudodelstvu §-a 199 kaz. z.; ne oškodovanje upnika, ampak zapoznitev, otežkočenje (vexare) se intendira po deliktih po §-u 1 dev. zak. Škoda, ki je nastala upniku, se ne sme posneti iz splošnega premoženjskega položaja dolžnika, merodajno je le zmanjšanje dolžnikovega premoženja, ki se je provzročilo z odtegnitvijo določenega imovinskega predmeta na eni, in višina upnikove terjatve na drugi strani. Oziri na preostalo dolžnikovo premoženje so le odločilne važnosti za presojo vprašanja, v kakem namenu je dolžnik ravnal. Poskus delikta po §-u 1 dev. zak. je mogoč. Izmišljanje dolgov in pravnih opravil se znači vedno za prestopok po §-u 1 dev. z., ne glede na visokost izmišljenega dolga. Zgodovina kodifikacije (osobito besed »andern Falls« v zadnjem stavku po §-a 1 d. z.) dokazuje, da hoče zakon v tem oziru že pripravljajna dejanja kaznovati kakor izvršen delikt, to pa ne glede na višino preteče škode. Ali zadene sokrivda upnika, ki je sam pomagal dolžniku, odstraniti imovinske kose, v svrhu da dobi on plačilo? Gotovo, ako v tem času njegova terjatev še ni dospela v plačilo. Kako pa, ako je njegova terjatev prav tako likvidna, kakor drugih upnikov terjatve? Ali je to le dopustna samopomoč, če more upnik računati, da bo ostalo premoženje zadostovalo za zadovoljitev drugih upnikov? Ne, to ni dopustno: upnik ima pravico dobiti vplačilo le s porabo dopustnih prisilnih sredstev ali potom zakonito dopustnega sodelovanja dolžnikovega. Kako je šteti, če zavezanec poslabša zemljišče po domiku zemljišča zdražitelju? Pred pravomočnostjo domika — ali po razveljavljenju domika je njegovo ravnanje presojati ali po §-u 1 devast. zakona ali po §-u 199 f) k. z. Če je postal domik pravomočen in se je z izpolnitvijo pogojev izključila možnost zopetne dražbe, onda velja, da

je zdražitelj pridobil lastninsko pravico z dnem domika Deterioracija zemljišča od strani zavezanca je torej hudobno poškodovanje tuje lastnine. Odtegnitev plodov in pritiklin ne more biti tatvina, ker nedostaje kriterija: „iz posesti drugega“; pa tudi poneverba ne more biti, kakor je izrekel v neki odločbi kasacijski sodni dvor. Njegov nazor se naslanja na t. zv. pogodbeno teorijo: prisilna dražba je kupna pogodba med zavezancem in zdražiteljem, sklenjena s posredovanjem sodišča, pri čemer ima prodajalec v smislu §-a 1061 o. d. z. dolžnost hraniti kupljeni predmet za kupca. Govornik je pobijal nazor kasacijskega sodnega dvora. Prisilno ravnanje — pa zaupanje se načelno izključujeta. Zakon ne more staviti zahtev zavezancu, ki so v nasprotstvu s človeškim čustvovanjem. Po samih zakonih mora ostati ta slučaj brez kazni. Če se dolžnik odpove dedščini ali nujnemu deležu, pa tudi službenim prejemkom za delo v bodočnosti je to pravilno smatrati za slučaje deliktov po §-u 1 dev. zak. Dolžnik ima pravno dolžnost ravnati v interesu upnikov, opustitev te dolžnosti pa je pristen opustitveni delikt, ki mu gre kazen, prav kakor storitvenemu deliktu.

Dr. M. D.

(Označevanje odločeb vrhovnega sodišča) se od novega leta sem vrši na sličen način, kakor pri nižjih sodiščih. Enotni vložni zapisnik je odpravljen in navedeni so registri. Registri so urejeni po oddelkih, ki odgovarjajo okrožjem nadsodišč. Stvari, ki pridejo iz okrožja dunajskega nadsodišča se zaznamujejo za oddelek I., stvari iz praškega za oddelek II., brnskega odd. III., krakovskega odd. IV., lvovskega odd. V., graškega odd. VI., inomoškega odd. VII., tržaškega odd. VIII. in zadrškega odd. IX. Posamezni registri so: *Rv* za revizije civilne, *R* za rekurze, *Bc* za sindikatne stvari, *Cg* za neposredno podane tožbe, *Kr* za pravne pripomočke v kazenskih rečeh, *Ds* za disciplinarne reči, *Nd* za delegacije in določitve kompetence, *Na* za vloge odvetniških zbornic, *N* za ostale reči Označilo *Rv* V. 12/08 pomeni tedaj 12. slučaj civilne revizije, katera je prišla l. 1908 iz okrožja lvovskega nadsodišča. (Podrobno je to razloženo v naredbeniku pravosod. min. od 30. dec. 1907. kos XXIV.)

— (Dr. Marijan Derenčin †.) Umrli je dne 8. t. m. v Zagrebu odvetnik dr. Marijan Derenčin, eden najboljših in najmarljivejših Hrvatov, ki se je s svojim delovanjem odlikoval na forenzičnem in znanstvenem, pa tudi na političnem in zakonodavnem polju. Bil je rojen l. 1836. na Reki, postal doktor pravoslovja na Dunaju l. 1860. Šestnajst let kasneje ga je ban Mažuranić imenoval za šefa pravosodja. Na tem mestu je bil do l. 1883., vzlasti delaven za reformo kazenskega prava. Kasneje je bil odvetnik. Več prihodnjič.

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravniki« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26.

Nove pravoslovne knjige v slovenskem jeziku:

IV. zvezek „Pravnikove“ zbirke avstrijskih zakonov:

Civilnopravdni red in sodni pravilnik

z dne 1. avgusta 1895, z uvodnima zakonoma, z drugimi zakoni, ukazi in razpisi civilnopravnega obsega ter odločbami najvišjega sodišča, z dodatki i. t. d. — Uredil in obširno stvarno kazalo po strokovnih izrazih v slovenskem in hrvaškem jeziku dodal **dr. E. Volčič**, c. kr. sodni svetnik v Rudolfovem.

Obseg XII+909 str., cena vez. knjigi 8 K, po pošti 55 h več.

Odvetniška tarifa,

določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pri sodiščih, sodne pristojbine — s stvarnim kazalom.

Uredil **dr. E. Volčič**.

Obseg 75 str. (20 str. tabel); cena 1 K 80 h.

Obe knjigi se naročati pri drju. **Ed. Volčiču** ali pri knjigotržcih.

Društvo „Pravnik“ je izdalo tudi še:

Kazenski zakon (I. zvezek zbirke), uredil dr. Jakob Kavčič. Cena vezani knjigi 6 K.

Kazenskopravdni red (II. zv. zbirke). Uredil dr. Jak. Kavčič. Cena vez. knjigi 5 K 60 h.

Izvršilni red (III. zv. zbirke). Uredil Iv. Kavčnik. Cena vez. knjigi 7 K.

Te tri knjige se dobivajo pri **L. Schwentnerju** v Ljubljani.